

Samtykkekompetanse og taushetsplikt

Som helsepersonell vil vi kunne møte situasjoner som setter oss i en «etisk knipe». Som medlemmer av Den norske tannlegeforening har vi forpliktet oss til å følge foreningens etiske regler, og som helsepersonell også de lover og bestemmelser som gjelder for yrkesutøvelsen.

Et eksempel kan være pasienter som juridisk sett har samtykkekompetanse, men der vi føler foresatte eller andre også bør informeres om funn, behandling eller oppfølgingsbehov. Dette kan gjelde ungdom, eller pasienter der en føler vurderingsnivåen er noe nedsatt. Andre ganger kan foresatte se det som en selvfølge at de som pasientens biologiske/juridiske opphav skal bli løpende orientert om barnets helsetilstand, selv om det er snakk om ungdom/unge voksne over medisinsk lavalder på 16 år.

Dette må vi være bevisste på:

Uten pasientens samtykke til at foresatte eller andre informeres, har man ikke lov til å gjøre dette utenom i helt spesielle situasjoner. Hvorvidt du kan gi informasjon til andre enn pasienten når det gjelder en pasient som er 16 år eller eldre, reguleres direkte av helsepersonelloven.

Relevante paragrafer i NTFs etiske regler:

§ 2 Ajourført kunnskap

En tannlege skal utføre sitt yrke slik det ifølge vitenskap og erfaring er ønskelig. Tannlegen skal vedlikeholde og fornye sine kunnskaper og plikter

å følge NTFs regler for obligatorisk etterutdanning.

Tannlegen skal gjøre seg kjent med og følge lover og bestemmelser som gjelder for yrkesutøvelsen.

§ 4 Taushetsplikt og diskresjon

En tannlege skal vise diskresjon når det gjelder opplysninger vedkommende får som tannlege, selv om disse ikke omfattes av lovbestemt taushetsplikt. Den samme aktsomhetsplikt må tannlegen pålegge sine medarbeidere.

Relevante utdrag om pasienters samtykkekompetanse i lovverket:

Bestemmelser i pasientrettighetsloven §§ 3-3 og 3-4:

§ 3-3. Informasjon til pasientens nærmeste pårørende

Dersom pasienten samtykker til det eller forholdene tilsier det, skal pasientens nærmeste pårørende ha informasjon om pasientens helsetilstand og den helsehjelp som ytes.

Er pasienten over 16 år og åpenbart ikke kan ivareta sine interesser på grunn av fysiske eller psykiske forstyrrelser, demens eller psykisk utviklingshemning, har både pasienten og dennes nærmeste pårørende rett til informasjon etter reglene i § 3-2.

§ 3-4. Informasjon når pasienten er mindreårig

Er pasienten under 16 år, skal både pasienten og foreldrene eller andre med foreldreansvaret informeres.

Er pasienten mellom 12 og 16 år, skal opplysninger ikke gis til foreldrene eller andre med foreldreansvaret når pasien-

ten av grunner som bør respekteres, ikke ønsker dette.

Informasjon som er nødvendig for å oppfylle foreldreansvaret, skal likevel gis foreldre eller andre med foreldreansvaret når pasienten er under 18 år.

Dersom barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barn under 16 år etter barnevernloven § 4-8 eller § 4-12, gjelder første, annet og tredje ledd tilsvarende for barneverntjenesten.

Helsepersonelloven § 22, første ledd, første setning:

§ 22. Samtykke til å gi informasjon

Taushetsplikt etter § 21 er ikke til hinder for at opplysninger gjøres kjent for den opplysningene direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning den som har krav på taushet samtykker. Et forsikringsselskap kan likevel ikke få adgang eller kjennskap til opplysninger som den opplysningene direkte gjelder, kan nektes innsyn i etter pasient- og brukerrettighetsloven § 5-1 annet ledd.

For personer under 16 år gjelder reglene i pasient- og brukerrettighetsloven §§ 4-4 og 3-4 annet ledd tilsvarende for samtykke etter første ledd.

For personer over 16 år som ikke er i stand til å vurdere spørsmålet om samtykke av grunner som nevnt i pasient- og brukerrettighetsloven § 3-3 annet ledd, kan nærmeste pårørende gi samtykke etter første ledd.

*Lise Kiil og Hauk Øyri
medlem og varamedlem av NTFs Råd for
tannlegeetikk*